tion av länsneurologenhet ske i följande situationer:

- vid förändring av anfallens karaktär eller vid försämring av anfallskontrollen
- vid otillräcklig anfallskontroll trots optimalt driven monoterapi eller då anfallskontroll uppnåtts till priset av biverkningar
- då epilepsirelaterade terapeutiska problem av annan karaktär eller svåra psykosociala problem föreligger
- vid planerad eller etablerad graviditet
- vid planerat avslutande av behandling
- i samband med utfärdande av vissa intyg.

Patienter med terapiresistent epilepsi bör remitteras till epilepsiteam på regionnivå inom två år. På regionnivå skall patienterna kunna tas om hand av ett multidisciplinärt epilepsiteam för att tillgodose behoven av utredning, val av medicinsk eller kirurgisk behandling, rehabilitering och psykosociala åtgärder. I detta team ingår vanligen förutom neurolog, klinisk neurofysiolog, neurokirurg, psykiater och neuroradiolog också neuropsykolog, kurator, epilepsisjuksköterska och särskilt utbildad vårdpersonal.

För barn och ungdomar gäller att efter ett primärt omhändertagande skall barnläkare med särskilt kunnande i epilepsi eller neuropediater engageras i utredning och ställningstagande till behandling. Om barnet efter ett år fortfarande har anfall bör remiss utfärdas till det regionala barnepilepsiteamet, som har samma struktur som beskrivits ovan.

Uppföljningen av barn med okomplicerad epilepsi kan handhas av barnläkare i samråd med neuropediater. Barn med behandlingsresistent epilepsi skall följas av neuropediater i samråd med regional barnepileptolog. För dessa barn och familjer är habiliteringsinsatser av stor vikt, och dessa skall erbjudas i form av kontakt med barnhabiliteringen eller multidisciplinära barnepilepsiteam.

I Norge finns en fjärde vårdnivå i form av Statens senter for epilepsi (SSE). Denna institution tar emot patienter från hela landet som inte har fått tillräcklig hjälp för sin epilepsi och dess konsekvenser på regional nivå. Det multidisciplinära omhändertagandet omfattar, förutom högspecialiserad epilepsivård inklusive preoperativ utredning och postoperativ uppföljning, också habilitering och förberedande rehabilitering. •

KORTKLIPPT

Alternativ medicin i Norge populär, föga dokumenterad

Mer än 300 000 norrmän undergår alternativ medicinsk behandling varje år, trots att den effekten är sparsam. Alternativ medicin är inte baserad på dokumenterad vetenskaplig prövning utan på erfarenhet, men det är dumt, arrogant och farligt att betrakta erfarenhetsbaserad medicin som något mindervärdigt, något man närmast kan bortse ifrån. Största delen av den skolmedicin vi bedriver är baserad på erfarenhet eller på en orimlig generalisering utifrån randomiserade kontrollerade studier.

Den salvan avlossar Christian F Borchgrevink när han sammanfattar en granskning av metaanalyser, översiktsartiklar och böcker om alternativ medicin. Några studier som visar klinisk effekt av kinesiologi har han inte funnit, fotzonterapi ger erfarenhetsmässigt god effekt men det finns få kontrollerade undersökningar och de är föga övertygande. Flera studier som visar effekt av healing, i huvudsak vid psykosomatiska tillstånd, men inte heller de är övertygande. Akupunktur är effektivt mot illamående, och sannolikt har metoden också positiv effekt på patienter efter slaganfall och patienter med kroniska smärtor, det är mera osäkert med effekten vid astma och beroendetillstånd.

Det finns många enskilda studier som visar effekt av homeopati, men den samlade forskningen kan inte avgöra om homeopati är bättre än placebo.

Borchgrevinks genomgång är resultatet av ett statligt uppdrag. Även om forskning om alternativ medicin i allmänhet är av dålig kvalitet bör patienternas positiva erfarenheter vara tillräckligt skäl för att utövarna skall vara auktoriserade. Det bör dock krävas mer för statlig subventionering av alternativ medicinsk behandling, anser Borchgrevink.

Vanligt bland cancerpatienter

En norsk undersökning av 630 cancerpatienter visar att 20 procent använt en eller fler alternativa metoder, men det fanns stora regionala variationer, både i frekvens och metodval. I norra och västra Norge dominerade helbrägdagörelse genom bön och healing, på andra håll injektionsterapi, diet- och vitaminbehandling, homeopati och zonterapi.

Hur cancerläkarna bedömt patienternas möjligheter att bli botade i sjukvården hade ett samband med användningen av alternativa metoder. Hälften av dem som inte vänt sig till alternativ medicin hade av läkare blivit lovade bot, mot 30 procent av dem som sökte sig till alternativ medicin.

Läkarna vet för litet

Vad vet då läkarna om alternativ medicin? En enkät som besvarades av 1 151 medlemmar av norska läkarförbundet visar att kunskaperna var dåliga, särskilt om fotzonterapi, örtmedicin och healing, och läkarna hade också mycket negativ syn på de alternativa metoderna, utom vad gäller akupunktur och örtmedicin. Men fyra av fem läkare ansåg att de borde veta mer, för att kunna svara på frågor från patienter. Störst önskan om att veta mer hade allmänläkare, samhällsmedicinare och psykiatrer.

Forskarna bakom studien påpekar att bristen på kunskap kan leda till en alltför tolerant syn på alternativa behandlingsformer eller ett alltför kategoriskt avvisande. Den vetenskapliga medicinens företrädare borde veta tillräckligt för att kunna värdera metoderna.

Nöjd statsminister motiv för erkännande av homeopati?

Likhetslagen – homeopatins huvudprincip som postulerar att sjukdom kan botas av en medicin som vid utprövning på friska framkallar ett tillstånd som liknar den aktuella sjukdomen – är troligen en grundläggande biologisk naturlag, hävdar två företrädare för en homeopatisk klinik, som pläderar för att homeopatin skall placeras inom den empiriska vetenskapen.

Tre folkhälsoforskare har emellertid en motsatt syn. Det finns ingen grund för att auktorisera homeopati som en seriös behandlingsform. Det är möjligt att en majoritet i stortinget kommer att besluta om auktorisation för homeopater, en orsak kan vara att homeopaterna kan hänvisa till nöjda patienter – den mest prominente är norske statsministern Thorbjørn Jagland …

Tidsskr Nor Laegeforen 1997; 117: 2458-73, 2497-504.

Fritt fram i Tyskland för alternativ medicin?

En ny tysk lag kan innebära att staten tvingas subventionera alternativmedicinska metoder om företrädarna för det aktuella fältet, t ex homeopater, anser att metoden uppfyller homeopaternas egna vetenskapliga krav. I varje fall tolkas lagen så av en del medicinska forskare.

New Scientist 1997; 154 (No 2088):9.